

Oponentský posudek disertační práce PhDr. Marianny Hudcovičové
ANALYSIS OF VERBAL PREPOSITIONAL STRUCTURES *OF* AND *TO*
(Olomouc 2014)

Disertační práce předkládá morfologickou, syntaktickou a lexikálně-sémantickou analýzu anglických slovesných vazeb s předložkami *of* a *to*, tedy struktur 'sloveso-předložka-předmět' (výběr předložek byl dán jejich velmi častým výskytem). Analýza zahrnuje i srovnání situace v angličtině se situací v češtině; data jsou pak analyzována i z hlediska kvantitativního. Pro výzkum byla použita data z elektronické databanky Prague Czech English Dependency Treebank 2.0.

V úvodních částech práce autorka přináší přehled dosavadního bádání v dané oblasti (klasifikace předložek, syntakticko-sémantická klasifikace sloves včetně problematiky valence) a vyjasňuje přitom metody svého výzkumu ve vlastní analýze slovesných předložkových struktur (poznámka: v oblasti předložek by bylo žádoucí větší zastoupení jazykovědných prací z anglofonní oblasti).

Autorka si klade za cíl především identifikovat jednotlivé typy slovesných předložkových struktur, tedy identifikovat a popsat struktury s podobnými nebo téměř shodnými sémantickými a syntaktickými atributy; v rámci toho se snaží postihnout faktory určující, která slovesa se typicky pojí s kterou předložkou. Předložená analýza pak dokládá výchozí autorčinu hypotézu, že slovesa s podobným významem se typicky pojí s jistou předložkou („pravidelnosti“ tedy převažují nad „výjimkami“), jinými slovy že v daných slovesných předložkových strukturách existují průkazně identifikovatelné tendence. Pro každou z obou předložek pak autorka identifikuje poměrně jasně od sebe oddělené sémantické třídy. Předloženou sémantickou klasifikaci jednotlivých slovesných tříd považují za přínosnou; je detailní a dobře dokládá sémantickou koherenci mezi jejími členy.

Autorka také nabízí pravděpodobné vysvětlení, z jakého důvodu se jisté sémantické třídy vyskytují v daném korpusu nejčastěji (např. častý výskyt slovesných předložkových vazeb ze sféry „komunikace“ lze vysvětlit důležitostí, jakou komunikace ve společnosti hraje).

Součástí práce je porovnání anglických verbálně-předložkových vazeb s jejich ekvivalenty českými. Jazyková data pak autorka zhodnotila kvantitativně (korpus je dostatečný velký, aby poskytl průkazná data pro oba jazyky). Analýza je shrnuta do tabulek, které udávají frekvenci výskytu jednotlivých sloves s danou předložkou (v nich jsou také shrnuty všechny české ekvivalenty příslušných anglických slovesných předložkových vazeb), a do tabulek, které udávají frekvenci výskytu daných českých předložek. Předložené kvantitativní ukazatele a jejich hodnocení jsou průkazné a podávají jasný obraz o situaci v angličtině a v češtině.

Autorka nejprve uvádí svou vlastní klasifikaci slovesných tříd a následně řadí zvažovaná slovesa do slovesných tříd podle klasifikace navržené B. Levinovou (1993). Tento postup je jednak poněkud nepřehledný (je však částečně odůvodnitelný tím, že autorka do klasifikace tříd podle Levinové začleňuje svůj popis valenčních vzorců) a jednak částečně oslabuje autorčinu klasifikaci, protože třídy identifikované autorkou a identifikované Levinovou se překrývají jen částečně; ojediněle pak autorka zařadí některá slovesa do Levinové klasifikace nesprávně. Např. slovesa *compose* a *consist* řadí do Levinové třídy „create verbs“ (Levinová str. 175-6), která se pojí s předmětem označujícím vytvořenou entitu

(tzv. „effected object“). Autorka však zvažuje daná slovesa v odlišném významu, než je význam „vytvořit“, a sice ve významu „patřit do“, „sestávat z“. Jinými slovy, slovesa v tomto zvažovaném významu do Levinové třídy „create“ nepatří (*consist* Levinová mezi slovesy typu „create“ ani neuvádí). Autorka zařazuje sloveso *deprive* do třídy sloves „take away something from somebody“; posléze pak v klasifikaci podle B. Levinové uvádí odpovídající slovesnou třídu, totiž „verbs of possessional deprivation“, nicméně zde už sloveso *deprive* neuvádí (přičemž Levinová ho do ní řadí, viz Levinová str. 129).

Z jakého důvodu je popis tříd podle Levinové, který zahrnuje slovesa pojící se s předložkou *to*, nepoměrně stručnější než popis sloves pojících se s předložkou *of* (a není doložen příklady z korpusu)?

V kontrastivní analýze jsou ojedinělé menší nepřesnosti, např. podle autorky pro třídu „komunikace“ existují v češtině dvě předložky (*o* a *na*, viz tabulka 2 na str. 54), přitom pro spojení *warn of* autorka uvádí rovněž český ekvivalent s předložkou *před* (*varovat před*, viz tabulka 1 na str. 53) a pro spojení *approve of* český ekvivalent s předložkou *s* - *souhlasit s*, viz str. 48 a tabulka 2 na str. 53 (je však třeba říci, že předložky *o* a *na* jsou zdaleka nejfrekventovanější). Ojediněle se do češtiny vloudí slovenština (např. *assign to* – *previesť na*, str. 87).

Autorčin způsob vyjadřování je místy nepřesný. Např. „The verbal propositional structures *strip of*, *defraud of* and *deprive of* denote the definition of this group: to break principle“, str. 49 (co znamená „denotovat definici“?). „In other groups syntactic criteria prevail and semantic criteria are not taken into account“, str. 97 (sémantická kritéria nejsou vzata v potaz a syntaktická kritéria zároveň převažují?).

Práce místy vyžaduje jazykovou korekturu (např. „to identify the features those are the same for each verb group ...“, „The verbal prepositional of structures are classified in the following paragraphs ...“, „to this group belong the verb *spring* that occurs twice“).

Otázky do diskuse:

Autorka uvádí (str. 97), že některé slovesné třídy podle Levinové jsou vyčleněny převážně na základě kritérií syntaktických. Které třídy má autorka na mysli?

Důvody, proč autorka vyloučila ze srovnávací analýzy české ekvivalenty nepředložkové, jsou zřejmé. Přesto se nabízí otázka, zda by mělo popisnou a vysvětlovací hodnotu je do popisu zahrnout. Provedla autorka v tomto směru třeba i částečnou výzkumnou sondu?

Přes výše uvedené připomínky konstatuji, že předložená disertační práce přináší relevantní poznatky, dobře mapuje jednotlivé třídy anglických slovesných předložkových vazeb po stránce kvalitativní i kvantitativní a srovnává je s jejich ekvivalenty v češtině. Práce je přínosná pro praxi překladatelskou a pedagogickou.

Předloženou práci doporučuji k přijetí a k obhajobě.

V Brně 4. září 2014

Doc. PhDr. Naděžda Kudrnáčová, CSc.
Katedra anglistiky a amerikanistiky FF MU v Brně